

Roll No.

Total No. of Pages : 5

Total No. of Questions : 28

पूर्वमध्यमा द्वितीयखण्ड वार्षिक परीक्षा 2022-23

विषय कोड : 1015

दर्शनम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देश: — अधोलिखिताः सर्वे प्रश्नाः संस्कृतभाषायां समाधेयाः।

1. वस्तुनिष्ठ प्रश्नाः —

1×6=6

(क) कठोपनिषदे कति वल्लयः सन्ति ?

(i) त्रयः

(ii) चत्वारः

(iii) पञ्च

(iv) कोऽपि न

(ख) न्यायदर्शनेन सम्बन्धो ग्रन्थः —

(i) अष्टाध्यायी

(ii) तर्कभाषा

(iii) शाकुन्तलम्

(iv) रामायणम्

(ग) प्रमाणानि सन्ति—

(i) चत्वारि

(ii) त्रीणि

(iii) पञ्च

(iv) कोऽपि न

(घ) ज्ञातविषयं ज्ञानं किम् ?

(i) विस्मृतिः

(ii) शब्दः

(iii) स्मृतिः

(iv) पदार्थः

(ङ) चार्वाकः प्रमाणवादी अस्ति—

(i) चत्वारः

(ii) एकः

(iii) द्वौ

(iv) कोऽपि न

(च) दोषाः सन्ति —

(i) त्रयः

(ii) पञ्च

(iii) अष्ट

(iv) षट्

2. रिक्त स्थानानि पूरयत—

1×6=6

(क) प्र ते ब्रवीमि निबोध।

(ख) बहूनामेमि प्रथमो मध्यमः।

(ग) अनन्दा नाम ते सगच्छति ता ददत्।

(घ) श्रेयश्च मनुष्यमेत।

(ङ) दुरमेते विपरीते ।

(च) यस्यां बहतो मनुष्याः।

3. सत्य युग्मं चिनुत—

1×6=6

(क) सूर्यपुत्रः

(1) कठोपनिषद्

(ख) बदलू

(2) वैवस्वतः मनुः

(ग) द्वादश प्रमाः

(3) आप्तवाक्यम्

(घ) शब्दः

(4) न्यायशास्त्रे

(ङ) उद्दालकः

(5) तत्त्वज्ञानम्

(च) मोक्षस्य साधनम्

(6) नचिकेता

4. सत्य कथनानां समक्षं “आम्” असत्य कथनानां समक्षं ‘न’ इति लिखत—

1×7=7

(क) उद्दालकस्य पुत्रः नचिकेता अस्ति ?

(ख) कारणं अष्टादशं विधम् अस्ति ?

(ग) तत्त्वज्ञानस्य साधनानि त्रीणि ?

(घ) लिङ्गपरामर्शोऽनुमानम्।

(ङ) चार्वाकः चत्वारः प्रमाणवादी अस्ति ?

(च) नव द्रव्याणि भवन्ति।

(छ) अष्टपदार्थाः सन्ति।

5. एकपदेन उत्तरत—

1×7=7

(क) आत्मा कः ?

(ख) कति गुणाः ?

(ग) पदार्था कति सन्ति ?

(घ) इन्द्रियस्य कति भेदाः ?

(ङ) अष्टप्रमाणवादी कः ?

(च) अनुमान प्रमाणस्य कति भेदाः ?

(छ) मोक्षस्य साधनं किम् ?

“अतिलघूत्तरीयाः प्रश्नाः”

“एकवाक्यात्मकाः”

6.	यमराजेन सह संवादः कः कृतः ?	2
7.	तत्त्वज्ञानस्य अधिकारी कः आसीत् ?	2
8.	कठोपनिषदः अनुसारं ‘परब्रह्म’ कस्य स्वरूपम् ?	2
9.	हन्यते इति पदे कः धातुः अस्ति ?	2
10.	कति प्रमाणानि सन्ति ?	2
11.	लक्षणस्य लक्षणं लिखत।	2
12.	त्रीणि साधनानि कानि सन्ति ?	2
13.	करणस्य लक्षणं किम् ?	2
14.	उपमानस्य उदाहरणं किम् ?	2
15.	अर्थापत्तेः उदाहरणं किम् ?	2

“लघूत्तरीयाः प्रश्नाः”

“पूर्णवाक्यात्मकाः”

16.	असमावयिकारणस्य स्वरूपं किम् ?	3
17.	अनुमानस्य किं स्वरूपम् ?	3
18.	रसनेन्द्रियस्य स्वरूपं किम् ?	3
19.	शब्दप्रमाणस्य स्वरूपं किम् ?	3
20.	प्रथमवल्याः द्वितीयो श्लोकः लिखत।	3
21.	प्र ते ब्रवीमि तदु मे तिबोध इति श्लोकं प्रपूरयत।	3

“दीर्घोत्तरीयाः प्रश्नाः”

“व्याख्यात्मकाः”

22. प्रथमवल्याः अष्टमश्लोकस्य व्याख्यां कुरुत। 4
23. श्रवणायामपि बहुभिर्यो न लभ्यः इति श्लोकं प्रपूर्य व्याख्याताम्। 4
24. त्यागस्य प्रशंसायाः विवेचनं कुरुत। 4
25. उपाधिनिरूपणस्य लक्षणस्य विवेचनं तर्कभाषानुसारेण कुरुत। 4
26. तर्कभाषानुसारेण केवलव्यतिरेकीहेतोः वैशिष्ट्यं निरूपयत। 4

“विश्लेषणात्मक प्रश्नाः”

27. करणकारणयोः स्वरूपं भेदश्च निरूप्य कार्यत्वं निरूपयन्तु। 5

अथवा

षड्विधान् सन्निकर्षान् निरूपयत।

28. द्वितीयवल्याः अष्टमश्लोकं विलिख्य व्याख्यायताम्। 5

अथवा

आत्मस्वरूपस्य निरूपणं कुरुत।